

УДК [37.015.31:17.022.1:792]-047.37(477)

ВИХОВАННЯ ГУМАНІСТИЧНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЛЮДИНИ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВО – ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Д. Г. Лохіна

У статті розглянута проблема виховання гуманістичного ставлення до людини засобами театрального мистецтва. Було проведено аналіз сучасних українських педагогічних досліджень.

Ключові слова: виховання, гуманізм, мистецтво, театр.

Сучасні наука і технологія стрімко розширюють природні можливості людини. Відбуваються революційні зміни в різних галузях науки і надзвичайний прогрес у всіх галузях знання, але на сучасному етапі розвитку суспільства ми спостерігаємо кризу духовності соціуму в цілому і зростання бездуховності серед молоді. Це виявляється в негативному ставленні до історії країни, її культури та традицій, до людей та навколишнього світу в цілому.

Нормативно-правові документи, що регламентують шляхи й напрями розвитку освіти в Україні: Конституція України, Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, Закон України „Про освіту”, „Про вищу освіту”, концепція національного виховання студентської молоді та інші офіційні документи держави, першочерговим завданням освітньої галузі визначають виховання гуманної особистості.

Сучасне ставлення до людини та життя в цілому призвело соціум лише до споживчого ставлення в усьому. Людина припиняє замислюватися про мораль і етику поведінки, забуває елементарні правила культури та існування в суспільстві. Відсутність духовного зростання особистості та гуманістичного ставлення до людини призводить лише до задоволення, в основному, фізичних потреб в їжі, воді, статевому потязі та безпечному існуванні.

Гуманістичне ставлення передбачає, що особистість сприймають як вищу цінність, вона має право на свободу, на задоволення потреб на всіх рівнях, на фізичний та духовний розвиток тощо. До людини ставляться з повагою незалежно від її відмінностей від інших, наприклад, від статі, віросповідання, національності, освіченості та приналежності до тих чи інших соціальних груп взагалі.

Мистецтво формує внутрішній світ особистості, сприяє в утвердженні всього кращого в людині, в удосконаленні її духовності, в самореалізації й самоутвердженні у своєму покликанні, у спонуканні до активної участі в історичному процесі та розвитку до ідеалів добра та краси.

Театральне мистецтво поєднує в собі багато видів мистецтв: архітектуру, живопис і скульптуру(декорації), музику,хореографію, літературу, мистецтво акторської гри тощо. Мистецтво театру,на відміну від інших мистецтв,живе мистецтво. Воно виникає лишена годину зустрічі з глядачем. Воно засноване на емоційному, духовному контакті актора та глядача. Театр як педагогічний засіб розвиває творчі здібності, генерує образне мислення, збагачує культуру мовлення, формує почуття прекрасного тощо. Театральне мистецтво, впливаючи на свідомість, духовно-емоційний світ людини, активно сприяє духовному зростанню, виховує гуманістичне ставлення до людини.

Проблема гуманізму та гуманістичного ставлення до людини у філософському аспекті репрезентована в наукових працях В. Гузенко, А. Здравомислова, Н. Кіяшко, А. Круглова, В. Кувакіна, П. Куртца, К. Ламонта, Д. Леонтьєва, В. Лейбіка, О. Рогової, В. Тугарінова, Є. Труфанова,Ю. Хоменко, В. Широкової, В. Ядова та ін.

Значний внесок у розробку теорії та методології гуманістичного виховання зробили Г. Ващенко, І. Волков, О. Дубровський, С. Лисенкова, А. Макаренко, І. Огієнко, С. Русова, Є. Сазонов, В. Сухомлинський, К. Ушинський, В. Шаталов та ін.

Розвитку особистості засобами мистецтва, естетичної культури студентів, естетичних смаків та ідеалів, естетизації навчально-виховного процесу присвячені дослідження Н. Миропольської, О. Семашка,Г. Шевченко.

Слід зазначити, що в українській та зарубіжній педагогічній науці проводяться активні дослідження виховання гуманістичного ставлення до людини засобами мистецтва.

У сучасних українських науково-педагогічних дослідженнях не розглядалися питання виховання гуманістичного ставлення до людини засобами театрального мистецтва.

Метою дослідження є аналіз сучасних українських педагогічних досліджень з питань виховання гуманістичного ставлення до людини засобами театрального мистецтва.

Сучасна психолого-педагогічна думка активно досліджує питання, які пов'язані з гуманістичним вихованням особистості, зокрема Л. Вахрушева вивчає гуманістичне виховання підлітків, Л. Комісаренко – гуманістичне виховання особистості на основі спадщини В. Сухомлинського, А. Міняйлова – гуманістичне виховання особистості в українській національній освіті, Т. Поніманська – гуманістичне виховання дітей, Н. Резнік – виховання гуманістичних цінностей в учнів початкових класів, О. Столяренко – виховання гуманістичних цінностей учнівської молоді, І. Шкільна – виховання гуманістичних цінностей у старших підлітків та ін.

Формування гуманістичних понять, моральних та естетичних ідеалів духовного світу особистості засобами мистецтва стало предметом наукових досліджень М. Данилевської («Формування естетичного світосприйняття у студентів технічних спеціальностей засобами образотворчого мистецтва»), Г. Дворцевої («Формування у студентів образу освіченої людини засобами мистецтва у навчально-виховному процесі класичного університету»), А. Геоцетова («Формування естетичного ідеалу у студентської молоді засобами мистецтва»), С. Зінов'єва («Формування художньої компетентності підлітків засобами образотворчого мистецтва у позашкільних навчальних закладах»), О. Лебединої («Виховання морально-естетичних ідеалів у студентів класичного університету засобами мистецтва»), В. Одарченко («Виховання національної гідності у студентської молоді засобами українського народного мистецтва»), А. Сажнева («Формування духовно-моральних ціннісних орієнтацій у студентів вищих педагогічних навчальних закладів засобами народного мистецтва»), О. Степанової («Виховання доброчинності у старшокласників засобами нової української літератури»), І. Ушакової («Формування естетичного образу сприйняття людини у студентської молоді комплексом мистецтв»), І. Форостюк («Розвиток творчого

потенціалу студентської молоді засобами українського народного мистецтва») та ін.

Окремі аспекти виховання у особистості гуманістичного ставлення до людини були розглянуті у дисертаційних дослідженнях О. Бойван («Формування гуманних стосунків у студентів навчальних закладів I-II рівнів акредитації»); С. Гуменюк («Виховання гуманних якостей учнів основної школи у процесі занять фізичною культурою»); Т. Кардан («Формування гуманістичних цінностей студентів агротехнічних коледжів засобами зарубіжної літератури»); Л. Кинєва («Формування цінностей ненасилля у студентів в університетському освітньо-виховному просторі»); О. Ковальчук («Взаємодія сім'ї і школи у формуванні гуманістичних цінностей дітей молодшого шкільного віку»); Ю. Костєвої («Розвиток гуманістичних цінностей студентів природничих спеціальностей у вищих педагогічних навчальних закладах України»); Н. Резнік («Гуманізація міжособистісних стосунків учнів початкових класів шкіл-інтернатів у колективній творчій діяльності»); Т. Тимчук («Педагогічні умови гуманізації взаємин студентської молоді у вищому навчальному закладі»); Т. Ткачук («Виховання гуманістичних цінностей студентів педагогічних коледжів у процесі волонтерської діяльності»); М. Осадчої («Педагогічні умови виховання гуманності студентів вищих навчальних закладів у волонтерській роботі»); С. Парцевич («Формування у старшокласників гуманістичних цінностей у процесі навчання предметів художньо-естетичного циклу»).

Виховання особистості, формування соціокультурного досвіду та художнього смаку засобами театрального мистецтва були репрезентовані у дисертаційних дослідженнях Р. Калько («Формування соціокультурного досвіду молодших школярів засобами театральної педагогіки»); Я. Паніної («Виховання моральних цінностей молодших школярів у процесі сприйняття лялькових вистав»); В. Рахманіної («Формування художньо-естетичного смаку підлітків в умовах діяльності дитячого театру моди»); Д. Теленської («Формування художнього смаку у студентської молоді засобами театрального та естрадного мистецтва»).

Сучасна українська педагогічна наука активно займається проблемою виховання гуманістичного ставлення до людини та накопичила значний досвід у вихованні особистості засобами мистецтва.

В той же час аналіз досліджень дає нам підставу відзначити недостатню розробленість теорії та методології виховання гуманістичного ставлення до людини засобами театрального мистецтва, хоча необхідність використання засобів театрального мистецтва як способу духовно-практичного освоєння світу є актуальною в наш час.

Література

1. Вахрушева Л. До проблеми виховання гуманної особистості підлітка. Гуманізація навчально-виховного процесу. Випуск 1,2 Частина 2, Слов'янськ 2010, с 171-175.
 2. Горбунко С. Гуманістичний потенціал української народної музичної творчості. Естетика і етика педагогічної дії Збірник наукових праць, 2011 вип. 2 с 128-139.
 3. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). – К. Райдуга, 1994. – 98 с.
 4. Духовність особистості: методологія, теорія і практика: Збірник наукових праць / гол. Редактор Г. П. Шевченко. – Вип. 6 (41). – Луганськ: Вид-во Сну ім. В Даля, 2010. – 230с.
 5. Духовність особистості: методологія, теорія і практика: Збірник наукових праць / гол. Редактор Г. П. Шевченко. – Вип. 2 (43). – Луганськ: Вид-во Сну ім. В Даля, 2011. – 228с.
 6. Духовність особистості: методологія, теорія і практика: Збірник наукових праць / гол. Редактор Г. П. Шевченко. – Вип. 3 (44). – Луганськ: Вид-во Сну ім. В Даля, 2011. – 232с.
 7. Духовність особистості: методологія, теорія і практика: Збірник наукових праць / гол. Редактор Г. П. Шевченко. – Вип. 4 (45). – Луганськ: Вид-во Сну ім. В Даля, 2011. – 207с.
 8. Закон України «Про освіту» від 23 березня 1996 р. №100/96 ВР.
 9. Качалова Т. В. Використання театрального мистецтва як засобу соціалізації особистості в дошкільному віці. Методика навчання і виховання Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя Психолого-педагогічні науки 2011 - №4, с 115-117.
 10. Міняйлова А.В. реалізація педагогічної технології гуманістичного виховання студентів у навчально – виховному процесі технічних університетів. Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченко № 7 (194), Ч. П., 2010, с 26-34.
- Національна доктрина розвитку освіти «Освіта України», №33 від 23.04.02 р.
11. Шкільна І. М. Проблеми виховання базових гуманістичних цінностей старших підлітків у сучасних умовах. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. Збірник наукових праць, випуск 14, книга 2, 2010 с. 127-137.

В статье рассмотрена проблема воспитания гуманистического отношения к человеку средствами театрального искусства. Был проведен анализ современных украинских педагогических исследований.

Ключевые слова: воспитание, гуманизм, искусство, театр.

The article considers the problem of humanistic attitude to man education by means of theater arts. The analysis of the contemporary Ukrainian Pedagogical Research was made.

Keywords: *upbringing, humanism, art, theater.*

Лохіна Д. Г. – аспірантка кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Луганськ, Україна)

Рецензент – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор Г.П. Шевченко

УДК 378.035.6

ПРОБЛЕМИ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

О.В. Мельнікова

У статті проаналізовано основні поняття і проблеми патріотичного виховання молоді та виявлена його роль для суспільства та нащадків. Проаналізовано цінності сучасної молоді. Було розглянуто поняття «патріотизм» та його сутність.

Ключові слова: *патріотизм, патріотичне виховання, духовні цінності, батьківщина, традиція, об'єднання, державний патріотизм, міжнаціональні відносини, духовно-моральна сфера, формування національної самосвідомості.*

Проблема патріотичного виховання сучасною молоді є дуже актуальною для формування цілісних особистостей та громадян. Патріотичне виховання допомагає молоді самореалізуватися у суспільстві та надає можливість прагнути кращого майбутнього для кожної людини та суспільства в цілому.

Цю проблему вивчали такі видатні вчені, як А.Н. Вирщіков, М.Б. Кусмарцев, Г.К. Селевко, І.А. Ільїн, К.Д. Ушинський, та ін.